

Förvaltningsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av 90 § i kommunallagen och 95 § i lagen om välfärdsområden

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av 90 § i kommunallagen och 95 § i lagen om välfärdsområden (RP 256/2022 rd): Ärendet har remitterats till förvaltningsutskottet för betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringsråd Mervi Kuittinen, finansministeriet
- specialsakkunnig Marja Liukko, finansministeriet
- specialsakkunnig Ari Korhonen, Finlands Kommunförbund
- jurist Kirsi Lamberg, Finlands Kommunförbund.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- justitieministeriet
- inrikesministeriet
- social- och hälsovårdsministeriet.

PROPOSITIONEN

I propositionen föreslås det att kommunallagen och lagen om välfärdsområden ändras.

Det föreslås att det till lagarna fogas bestämmelser enligt vilka kommuner och välfärdsområden med tanke på störningssituationer och undantagsförhållanden ska ta in behövliga bestämmelser om förvaltning, beslutsfattande och fullmäktiges verksamhet i sin förvaltningsstadga. De föreslagna bestämmelserna ska också tillämpas på samkommuner och välfärdssammanslutningar.

Syftet med propositionen är att förbättra kommunernas och välfärdsområdenas beredskap när det gäller förvaltning och beslutsfattande, med tanke på undantagsförhållanden enligt beredskapslagen och störningssituationer under normala förhållanden. Syftet med ändringarna är att indirekt främja kontinuiteten i, och verksamhetsförutsättningarna för, kommunernas och välfärdsområdenas förvaltning och beslutsfattande även under undantagsförhållanden och i störningssituationer.

Betänkande FvUB 34/2022 rd

De föreslagna lagarna avses träda i kraft så snart som möjligt.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Regeringen föreslår att det till kommunallagen (410/2015) och lagen om välfärdsområden (611/2021) fogas bestämmelser som förpliktar kommunerna och välfärdsområdena att i förvaltningsstadgan ta in behövliga bestämmelser om förvaltning, beslutsfattande och fullmäktiges verksamhet för undantagsförhållanden och störningar under normala förhållanden. Den föreslagna regleringen ska också tillämpas på samkommuner och välfärdssammanslutningar. Förvaltningsutskottet anser det vara viktigt att man strävar efter att förbättra beredskapen för undantagsförhållanden och störningar under normala förhållanden i kommunernas och välfärdsområdenas förvaltning och beslutsprocesser.

Enligt 12 § i beredskapslagen (1552/2011) ska även välfärdsområden, välfärdssammanslutningar, kommuner, samkommuner och andra sammanslutningar av kommuner genom beredskapsplaner och förberedelser för verksamhet under undantagsförhållanden samt genom andra åtgärder säkerställa att deras uppgifter kan skötas så väl som möjligt också under undantagsförhållanden. Till denna allmänna beredskapsskyldighet anses enligt propositionsmotiven höra förhandsplanering genom vilken det kommunala beslutsfattandet kan tryggas också under undantagsförhållanden. Utskottet noterar att tröskeln för att tillämpa beredskapslagen är hög, och det blir inte aktuellt att tillämpa den vid störningar under normala förhållanden som är lindrigare än undantagsförhållanden.

Kommunallagen eller lagen om välfärdsområden innehåller för närvarande inga bestämmelser om förvaltningens och beslutsfattandets beredskap för störningar under normala förhållanden eller undantagsförhållanden enligt beredskapslagen. De gällande bestämmelserna gör det möjligt att förbereda sig för situationer som avviker från normala förhållanden genom att ta in bestämmelser för undantagsförhållanden och störningssituationer som är lindrigare än undantagsförhållanden i förvaltningsstadgan. Sådana bestämmelser i förvaltningsstadgan har blivit vanligare i kommunerna särskilt på grund av covid-19-pandemin och förändringarna i den säkerhetspolitiska miljön 2022. Kommunförbundet publicerade 2021 en modell för bestämmelser i förvaltningsstadgan om situationer som avviker från det normala.

Utgångspunkten för kommunernas och välfärdsområdenas beredskap är att man även i störningssituationer och under undantagsförhållanden så långt som möjligt agerar i enlighet med ledningsarrangemangen, beslutsförfarandena och organisationsstrukturerna för normala förhållanden. Men störningssituationer eller undantagsförhållanden kan kräva snabbare beslutsfattande, effektiviserad ledning eller användning av befogenheter som avviker från det normala. Utskottet anser det motiverat att kommunerna och välfärdsområdena åläggs att säkerställa att förvaltningsstadgan innehåller behövliga bestämmelser för att se till att beslutsprocesserna och förvaltningen fortsatt fungerar också i exceptionella situationer.

Utskottet betonar att det inte finns någon saklig grund för att tillämpa ledningsarrangemang, beslutsförfaranden eller behörighetsbestämmelser som avviker från de normala vid vilka som helst störningar under normala förhållanden. Med störningssituationer avses enligt motiveringen till

Betänkande FvUB 34/2022 rd

exempel sådana hot mot liv och hälsa, hot om avbrott i livsviktig service, hot mot ekonomin, fastigheter, annan egendom eller miljön där hotet orsakar en omedelbar fara eller någon annan allvarlig verksamhetsrisk eller ekonomisk risk. Utskottet anser att den föreslagna regleringen måste tolkas restriktivt. Utskottet anser dessutom att det är viktigt att säkerställa att förvaltningsstadgan inte innehåller bestämmelser som materiellt hör till lagnivån. Genom bestämmelser i förvaltningsstadgan är det möjligt att delegera befogenheter endast i sådana ärenden där det är tillåtet enligt 91 § i kommunallagen eller 96 § i lagen om välfärdsområden. Det går inte att avvika från myndigheternas och organens lagstadgade befogenheter enbart genom bestämmelser i förvaltningsstadgan.

Enligt propositionen ska förvaltningsstadgan stämma överens med de nya bestämmelserna senast den 30 juni 2023. Utskottet anser det vara viktigt att kommunerna och välfärdsområdena bereder behövliga bestämmelser i förvaltningsstadgan så snart som möjligt. De måste emellertid få tillräckligt med tid för beredning, genomgång av verksamheten och befogenheterna samt beslutsfattande. Förvaltningsutskottet föreslår därför att övergångsbestämmelserna i lagförslagen ändras så att förvaltningsstadgan ska stämma överens med det som nu föreskrivs senast den 30 september 2023.

Sammantaget anser förvaltningsutskottet att propositionen behövs och fyller sitt syfte. Utskottet tillstyrker lagförslagen med de ovannämnda ändringarna i övergångsbestämmelserna.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Förvaltningsutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslag 1 och 2 i proposition RP 256/2022 rd med ändringar. (Utskottets ändringsförslag)

Utskottets ändringsförslag

1.

Lag

om ändring av 90 § i kommunallagen

I enlighet med riksdagens beslut
fögas till 90 § i kommunallagen (410/2015), sådan paragrafen lyder delvis ändrad i lag 419/2021, ett nytt 3 mom. som följer:

Betänkande FvUB 34/2022 rd

90 §

Förvaltningsstadga

Utöver vad som föreskrivs i 1 mom. ska förvaltningsstadgan innehålla behövliga bestämmelser om ordnandet av förvaltningen och verksamheten, besluts- och förvaltningsförfarandet och fullmäktiges verksamhet under undantagsförhållanden och i störningssituationer under normala förhållanden.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Förvaltningsstadgan ska överensstämma med det som föreskrivs i 90 § 3 mom. senast den 30 september 2023.

2.

Lag

om ändring av 95 § i lagen om välfärdsområden

I enlighet med riksdagens beslut

fogas till 95 § i lagen om välfärdsområden (611/2021) ett nytt 4 mom. som följer:

95 §

Förvaltningsstadga

Utöver vad som föreskrivs i 1 mom. ska förvaltningsstadgan innehålla behövliga bestämmelser om ordnandet av förvaltningen och verksamheten, besluts- och förvaltningsförfarandet och välfärdsområdesfullmäktiges verksamhet under undantagsförhållanden och i störningssituationer under normala förhållanden.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Förvaltningsstadgan ska överensstämma med det som föreskrivs i 95 § 4 mom. senast den 30 september 2023.

Betänkande FvUB 34/2022 rd

Helsingfors 20.1.2023

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Mari Rantanen saf
vice ordförande Mari-Leena Talvitie saml
medlem Tiina Elo gröna
medlem Hanna Holopainen gröna
medlem Mats Löfström sv
medlem Juha Pylväs cent
medlem Piritta Rantanen sd
medlem Matti Semi vänst
medlem Jenna Simula saf
medlem Kari Tolvanen saml
medlem Heikki Vestman saml
ersättare Ben Zyskowicz saml.

Sekreterare var

utskottsråd Henri Helo.